

هونډري ڪلاڻ ... نڌڙاد عزيز سورم

مٿڻو .. ٽڪنيڪ .. ٽڙموون ..
(ٿاڻاڙيڪ بڻ ڪڙگڙيڪي ورشدار)

((هونډر دڙرايڻو ، چونڪ واقع بڻش ناڪا ..))
گيوم ميس
لڻ مانڻي (ڪيڙڪ لڻ ڪاغڙ) دا

هونډر لڻ خڻيدا بڻ ٽنگيزي ٽڙو ويست و ٽارڙووانڻ هاتوون
ٿادڙمڙاد ٽوانين و وردبوونڻو و پرسيارڻ سادڻ و ٽاڙڙڪاني پڻ
کردوون و خڻي پڻ اڙي کردوون ..
ٽمڻ هڙر لڻ دڙري دڙروڻو خووليڻ مڙف بوون ، لڻ سڙردڻمي چاخڻ
بڙردينڻڪانڻو ڪڻ ٽنگڻ ٽنانت بڻ ٽاستي لاسايي ڪردنڻوڻيش لڻ
ٽيستاتيڪا و ٽهڻندڻڪاني نڱڻيشتبڻ ، بڻڪو پڻويستي ٽوان
سڙردڻمان ٽنگڻٽڙي بڻها ٽيستاتيڪيڪاني کردوون ڪڻ پاشان دواي
دڻيان و سڻدان و هڻزاران سا لڻ ڪڻراوڻتو و هڻوڻي دڻزينڻوڻي
مڻوداي جواني و پاڻڻڻر ٽفسانڻي و خڻسڪڻڪاني دراوڻ ، نموونڻيش
بڻ هڻردوون بڻر ، داهڻڻڻر و بينڻر لڻو ساوڻ ون نڻبوون ، لڻ هونډري
سڙر ديواري ٽشڪڻوتانڻو ٽا تا دڻگاتڻ شارستانڻت ٽريگناڻڪاني
وڻڻي شارستانڻتي
(سڻمڙر) و (دڻي نيل) و (دڻي سند) .

ٽوانڻي ديش ڪڻ سڻردڻمڻڪي زڙر دواي ٽوان هاتن ، بڻڻام بڻ
ٽوانينڻڪي ٽخنڻي و لڻڪدانڻوڻيڪي ٽيستاتيڪاناسي (لڻ چاوڻي)
هاوڇرڻو هاتوون و نڻو دواي نڻو ، لڻگڻ ٽشڪڻوتني مڻڻڻي تي
لڻ ناسيني سڻرووشت و دڻوروڻر و گڻانڪاري لڻ ٽوانين و
دونيا بينيڻڪاني بڻرامبڻر ٽيان و گيروگرفتڻ ذاتي و
با بڻتيڻڪانيدا ..

سڻرڻتائيش ٽادڙمڙادي پڻشين خڻي و ڪاردانڻوڻڪاني لڻ بڻرامبڻر
دڻوروڻر بڻ وڻڻ دڻر بڻيو ، ڪڻ بڻ پڻي گڻلڻڪ لڻتڻزينڻوڻي
ٽنترڻپڻلڙي ، هڻروڻها دڻزراوڻ ٽارڪيڻلڙيڻڪان سڻلمانڻدويناڻ

زمان و ختی نووسین و گشسندی ، لچند هزار سالک تپنا پنا
 ، ئممش لچاو هونری نیگارکشان ماویکی زرنییه ، تپنا نت
 پاش جگیر بوون و دزیندوی کشتوکا لچاخی بپردینی نویدا
 (نیل لسیک) و پاشان سره دانی شارستان تی سم رییکان و هموو
 ئو لایه نانی ل دوو تککانی شارداد دکرکوتن ل ووی زمان و
 ختی پنووسین (ختی بزمار) ک تا دورو زمانکی ییکجار زرن
 برددوام بوو ، سربای گانی سیستمی سیاسی ، ئووی دچتتو
 ناو هونری شووکاری تا ادیک ب هموو چشنکانی ل بر و
 نووستا (1) . نیک هرن ئووند ، بیکو بوو ب بشک ل سرووت و
 از و نیازی وانیند فلسفیهکانی ئوسا . دزراو
 ئارکیه لژییکان بگگن ک ئستا ل زرن ل مزخانکانی دونیادا
 پارنراون .

بہم جہرہ ہونہری شہوکاری لہ نیگارکشانہو تا دہگاتہ دیواربہندی
وہیکہلتراشیی (بہہموو جہرہکانیہو) بوون بہہسیماہیکہدیار
لہسیماکانی ئو وشارستانہانہ . لہو ساوش ہونہری شہوکاری لہ
گہشہ و پہشکہوتن نہوہستاو ، بہوہی جگہ لہوہی بنیاتہکی
ئیسٹاتیکی ئادہمزاہ لہ دہرہہینی خہی و دہوروبہری ، لہ ہہمان
کاتدا پہویستیہکی مرہیشہ لہ جوانکردنی ژیان و جہی ژیان کہ
دیارہ (ہونہری تہلار

یان خانووسازی) لښم بوار دا ښه نکه پیل کړاوی دیو و
د بڼې . تڼان ت وام د تڼې بڼې چاو هونډی خانووسازی ښه ننگ
است وڅ تریش پڼیو نډی بڼې ژیان و بڼې مړ څو و بڼې ، بڼو یی لڼ ژیان
ئاسایی و شو نڼی جڼی جڼی کړدنی ئ و سروو تان یی بڼې در ژایی ق ناخ کانی
م ژوو ئاد مزاد بڼو یی پڼیان بوو ، ک لڼ دوا پیدا هر بڼې پڼی ئ و
ق ناخ و باو ښو و بڼې ناو ک ناسراو نڼ ت و و ئاماد بڼیان هر بوو .
جگ لڼ و یش هونډی خانووسازی هر ستنی (شو نڼ) یشی لای مړ څ بڼ رج ستن
کړدو و ، هر نډ جار تا ئاستی یا نزیک لڼ (هر ملانڼ) ی با داران
ک باشلار بڼ لوو تک یی ت لار سازی د بڼې و پڼیوای هر رگیز ئاد مزاد
نڼ یتوانیوو و ناتوان لاسایی دا شتنی ئ ت می هونډی چ کړدنی
بکا ت و (2) .

خودی تڭلارسازیش دور نڭبوو ڭو ڭڭاڭکارییانی بڭپی سی سردم
بڭسڭر قوتا بڭخانی ڭانی هونڭردا هاتوون ، ڭ هونڭری دڭرینڭو بڭگر
تا کلاسیک و هونڭری سردم می بووژانڭو (ڭڭنیسانس) و ئووی پی
دڭگوتر کلاسیکیای پی تی نو و ئینجا ڭڭمانتیکی و کڭپیزم و
ئڭبستراکت و دڭربڭینخوازیی و دادایی و سوریا لیزم و هونڭری مڭدرڭن

په یووسته به سرووت په پير زه کان يان ازان دن و په پورستگان ل
که ندا و وانينى هونرم ندانى نو له په يوه وکردنى ته کنیکه کيتر ،
به تايبه ته له سرته تاي سده دى بيسته مدا ، به تايبه تيتريش دواى
سره هه داني بزاقي که پيزم و هه وهه کاني پيکاسه و براک و سيزان ، که
له پاشانيش د بينين په ل به زه ر بواړى دیکه داوه و له خيدا وهک
ته کنیکه که تاز ستايلي ج راوجړى له د به ته وه . .

(کلاژ) یش که دچٚتٚوٚ پا هونٚری بینین ، دوور نییٚ بٚ شٚوٚ یٚکٚ لٚ شٚوٚ کان لٚ شارستانٚ تٚکانی هٚر دٚرینیشدا هٚبووٚ ، بٚام وٚکٚ مٚژوو بٚکارهٚنانی ئو تٚکنیکٚ لٚ هونٚردا مٚژوونووسان بٚ (داهٚنانی کاغٚز لای چینییٚکان) ی دٚ بٚستٚوٚ (دٚ وروبوٚری 200 پ.ز لٚ گٚٚ ئو شدا کارلٚکردنی لٚو کاتٚدا سنووردار بووٚ تا کو سٚدی (10) دی زایینی ، کاتٚ خٚشنووسٚ ژاپٚنیٚکان تیلٚم کاغٚزیان بٚکارهٚنا و کٚپلٚی شیعیریان لٚسٚر ده نووسی و لٚ پا یٚکیان دادٚنان ، لٚ ئو وروپا یٚشدا ، سٚدٚکانی ناوٚٚ است (سٚدی 13 ی زایینی) تٚکنیکی کٚلاژ لٚ کٚنیسٚ گٚورٚکاندا لٚو تابلاٚیانٚ بٚکارهٚنرا کٚ گٚٚلٚای زٚٚکفت و بٚردی پیرٚز و هٚندٚ کانزای گرانبٚهای تٚدا بٚکارهٚنرا لٚو تابلاٚیانٚی بٚ مٚبٚستی ئایینٚوٚ دٚنٚخشیٚنران .

سہادی 19ی زاینیش ، تہکنیکی کلاثر لہ ناو ئہ وانہ دا بہا و بوو و کاری دہستیان دہ کرد ، وک ہہندہ کاری یادگاری و ازاندن و ئہ لہوومی و ہند و کتہ بان (4) .

بہرام دیار (کلاٹر) تا اداہ کی زیر و کھونہ کی سربہ خ و بہ ستایل و تہ کنیکی نوہوہ لہو کا تہا ہا تہ ناو مہژووی ہونہری شہوہ کاری کہ ہہردو ہونہرمہند (پابلہ پیکاسہ) و (جہرج براک) سرہتای سہدی بیستہم (ساہی 1912) کاریان تہا کرد ، دواہ ئہوانیش سریالیہکان بہ فراوانتری دہستیان داہہ .

بم جرم کلاژ بر روی ساند و تکنیکی کارل کردنی ق ناخ ب ق ناخ
گ ا و و ک ستایلک ب ز ربی و اتانی جیهاندا با و بو و و ، ب
واتانی ژ ه اتی ناوینیش و ، ب ام ک متر ، ئ گ رچی د سپ کی
ل ژ ه اتیش و بو ب !!

بـ نمونـ لـ تورکیای عوسمانیدا ، ئـم هونـرـ زیاتر لـ هـندـ
ووی تـلارـ بـ ناوبانگـکانیاندا دـرکـوتـوـ ، بـتایبـتی لـو
مزگـوت و کـشکانـی سوـتنـکانیان بنیاتیان ناون . لـ ناو
عارـبانیشدا ، لـپـش هـمووان باس لـ هونـرمـندـکی میسری دـکرـ
بـ ناوی (مونیر کـنعان) کـ لـ سـرـرـتای سـدـی اـبردوودا لـ دایکـ

بوو و بې پېی زړ ل سـرچاوـکان بـه يـکـمـين کـس دادـنـر لـم بوارـدا (5) .

لـ ئـرانيـشدا ئـم هـونـر زياتـر لـ بـواری خـشـنووسـيدا بـو ، لـم بارـيـو بـاس لـ شوـنـد وـارـکـانـي (مـحمـود خـانـي مـليـک ئـلـشـوعـرا) دـکـر کـ لـ سـرـدـمـي قـاجـاريـيـکـانـدا ژياـو هـوـر هـا لـ هـنـد لـا يـنـي پـيـوـست بـه کارـکـردن لـ هـونـري (مـينا تـر) (6) .

هـرچـنـد لـ ئـراندـا کارـکـي ناواـز لـ شـاري (سـرجـان) دا هـيـه ، بـه بـوای مـن دـچـتـو وـخـانـي کـلاژ ، بـه مـام ئـگـر بـگونـج دـکـر بـه کـلاژي مـودادار يا بـه رـجـسـت ناوـز دـي بـکـين .

ئـم کـلاژ لـ لـا يـن کـولاـکـو و لـسـر ووبـري نـزيـکـي 15 پاـزد هـزار مـتری دووـجا دروستـکـراو . چـيرـکـي ئـم کـلاژ کـه بـه (باخـي بـردين) بـه ناوبانـگ لـ لـا يـن کـسـکـي کـولاـي خـشـکـي (ئـفـشار) سـر بـه شـاري سـرجـان (باشـوـري ژهـلـاتـي ئـران) بـه ناوي هـيدايـتي ئـسفـنديـار پـوـر) کـه بـه دـروـشـخان ناوي پـشتـوو دروستـکـراو .

لـتـږي فارـس دـ مورـتـزا فـرهـادي لـم بارـيـو دـ: (دـروـشـخان لـ دوا دواکـانـي سـيلـسـيلـي قـاجـاريـيـکـانـو ژياـو ، هـر دوو شـيـي جـيـهـانـي ديو ، ئـو وـشـي ديو چـه بـه سـر وـهـا تـکـيدا هـا توو) (7) .

دکـتـر فـرهـادي دـ: ، دـروـشـخان قـارـمـانـکـي جـوامـر و پـياوـکـي ئازا و زيرـکـ بوو ، هـرچـنـد کـولا و لـا يـشـ بوو ، بـه مـام خـياـکـي بـهـلـز و بـهـر يـکـي هـونـري و دو نـيا بـينـيـيـکـي بـري هـو و با يـخـي زـري بـه جـوانـي داو و ئـمـش لـ کارـکـانـيدا دـردـکـو (8) .

وا ديار دـروـشـخان بـه شـکـي زـري موـکـکـانـي لـ ناوچـي سـرجـان لـ دـست دـدا ، لـ دوا يـشـدا خـاکـه بـه پـيت و بـه رـو بـوومـکـي بـه هـي بـه ناويـه وه و شـک دـه .

بـه مـجـر نـيـگـراني دـروـشـخان بـه زـويـيـکـانـي دـگـاتـه ئاسـتـک ، خـوـتـک لـ بـيا بـانـکـي نـزيـک لـ يـکـکـه لـ باخـ و شـکـو و بـو و کـانـي هـلـدا و باخـکـي بـه بـرد لـ بـندـاري و شـک هـلـاتـو ، هـونـرمـندـانـه لـ باتـي بـه رـو بـوومـي کـشتـوکـا ، بـردـي هـمـجـر و هـمـمـنـگـيان پـدا شـه دـکـانـو و لـ ووبـر کـي بـه رـفـراوان . (بـه وـانـه وـنـدـکان) .

لـ هـمـووي سـبـيرتر ، وـکـ سـرچاو و جـيا جـيا کـانـيش باسـي دـکـن لـوکـاتـدا لـ هـل و مـرجـي ئـوان ئـزان ئـامـري پـويـست بـردـست نـبوو بـه دووبـه دـرکـردنـي بـرد هـمـجـر کـان بـه تـايـبـتي بـرد قـايمـکـان ، لـمـشـدا وا پـدـچـه دـروـشـخان مـاندووبـوونـکـي زـري دـيـه لـ دووبـه دـرکـردنـيان ، تـنـانـت هـنـدکـه لـو بـردانـه زـر قـورسـن و

هه واسينيان بهه ی تهل و كانزای بهردستی دیکه ئاسان نه بووه .
ئهم کاره ی دروشخان که ئهستاش قیله نمای گشته رانه ی که که له
کاره ناوازه کانی مهژووی داهه نانی هونه ر و هونه ری که لاژ)
به تایبه تی وه که له پهشدا وتم دهش به که لاژی بهرجه سته ناوژد بکره .

من به خه م ئهم کاره ی دروشخان (ئینجا بهه ره ه و ئه نگیزه ی که بوو
به) به شه وه ی که له شه وه کان به ده قئاوه زیی زه ر له و ته کستانه چاو
له ده که که له کاتی هه ردوو شه ی ی که که م و دووه م یاخود دوا ی شه
نووسراون و ئا به زییه هه مه لایه نه کانی دهروونی و که مه لایه تی
مه قیان بهرجه سته کردوو .

تهکنیکی کارکردن

له وه ی به کاره نانی ماده و شته لیه هه مه چهنه وه کارکردن له
که لاژدا که موهنه یه ..

هه موو شته که ئاساییه به کاربه نرته له کاغه زی هه مه جه ره وه تا قوماش و
پلاستیک و وه نه ی فه ته گرافی و پارچه ی دیاریکراو له نیگاری که شراو و
په ی باهنده و کانزای له جه ری ئاسن و مس و هه ره وه ها به ردی به نگاو
به نگه تاد .

که لاژکار ، ئازادییه کی به ها و په کهاته ی که ئاهه نگداری به وانینخواز
، له و تیشه کانه ، ئه که ره هه ره که ره سته ی که به تیشه که به بینین ،
به وناهیه کی به هه زو سه رنجه اکشه په یدا بکا ، که هه نه ده جار مه به سته
به له هه مه نیای فه که ره که کانه وه یاخود له که ی که هاته نه وه ی
که ره سته کانه ده به .

زه رجاریش له فه که ره دژ به ی که کانه ده وه ده دا گوزارشت له وه ئیاکانی
بکا جکه له ده سته ده هه نه نه وه ی دوا یی که له دوا قه ناخی هه ره
تا به ی که کانه به ده سکاری خودی که لاژیست به هه ی هه نه ده قه وه شانه نه وه
جه به جه ده که ره ، هه موو ئه و خته و لاین و قه وه شانه نه ده ده که ره نه وه
که ته واکاری به تا به که ده ده نه ، یا له هه نه ده تا به ی که نه تراستدا
ده ی ته پتر ده ده به نه که ئه ویش هه ره له به ره نه وه ندی کار که کانه ده به
، به خودی ئیمزای هونه ره مه نه ده خه یشیه وه که به ای من ده به ته به شه کی
دانه به او له تا به که و وه که فه که ره که خه ده نه وه .

من به خه م تهکنیکی کارکردن له که لاژدا وانه بینم له مه ودای ده ره به ین
جیا به ته وه ، دیاره ده ره به ین و شه وه کاری و زمانی هه ره کار که له
ئه نگیزه ی که مه که هه نه وه سه رچاو ده گرن و به په ی پاشخانی
فه ره نه کی و په ویستی دهروونی به سه ره هونه ره مه نیدا ده شه که نه ته وه .

[illegible]

پہرے سندنۂ ہونہری کے لائیش (تادیک) بے لای دہا وشتہ کانی
کے پیزم و دادایہ تی و لہ پاشانی شدا سوریا لی کے وتہ و لہ
پہرے و کردنی ئہ بستراکتایہ تی لہ کارکردندا ، بے نام بے ستایل و
تہ کنیکہ کی جیاواز :

سډا گردنی ټوانینئام ټز له بډرا بډر ټووپو و بډشای و مډودادان بډو ټوئیا و گډم شډو کاریانډ بډ ټټکڅستډوئی ټاهډنگډکانی ناوډوئی کډلاژکار خډی ، زډر جاریش دډقئاو ټزی له گډ ټټژانرډکانی دی هونډر ، بډ نموونډ شیعر له با ټاترین ټجډلایدا ، کډ جار هډیډ بډ لای ټووی پاکیزډی ئیر ټیکا و هډندډ جاریش بډرډو ټټوئی غیرفانیدا دډشکډټو و له شیمانډیډکی و ټختیدا ، دډو ټمډند بډ پاشخانی مډژوویی (له زډمډنی ئډستای دووبارډ بووډوډا) و ئډزموونی کار له گردنی و ټک هډر کارډکی هونډری دډگاتډ تر ټپک و ټقډټان .. له وډدا له ژیکډکی جیا له نالډژیکدا ، کډ بډشکډ له ویستی عارفان و ویستی شډوخوازی ، هډروها بډشک له ټټهای ټوئیا و دونیابینی خډی دډردډیډ ..

لَـٰٓبَرٍ اِيْ ۤاٰزْمُوْۤنِيْ خَمَّوْۤ

وښکشان به من يککښ بوو له خوولياکانى مندايم .. سررتاى چوون بهر خوښندن ئو بوارم به زښت خسا ، هډلومرجى ئوسا (دسپکى خوښندن) که زرجار به سرريدا دسپاندين له ئشکوتان بخوښين چ جاى ووښکشان .

من تا نه‌ها تمّ شار وانای ئوئی پی دگوترا (سم) وکّ ل
دوایدا زانیم ، نه‌بیستوو .

(قەلەمچىلىق) م ھەر بىر دىۋانىي نەدىيىۋو ، بىر خەۋەر جارى جارى ئۆزى

بما نویستبوا یه و نه مان له سه ر دیوار و زوی که نکریتهکراو ده که شا ،
 نه و ده م ته نیا بیا حکووم تهیه کان که نکریته بوون .
 هشتا له ناو نه استی قه ناخی سه ره تاییدا بووم هاتمه شار (په لی
 چوارم یا په نهج مه سه ره تایی) له خشته ی وان نه کاند ، وان نه ی (
 الرسم) م دی ، بهام تا قه ناخی سه ره تایشم ته واوکرد وان نه ی (
 و نه که شان- الرسم) هه ره له خشته ی وان نه کاند مایه وه ، حه فتانه
 چه ند وان نه مان هه بوو ، یا ده کرا به وان نه ی تر ، یاخود مامه ستا
 ئیزنی ده داین و به ئیستیلاهی نه وده مه ده بووه (شاغر) .

له قه ناخی ناو نه ندیدا (په لی دوو مه) باروده خ گه ا ، من گه ام وه
 (گه ا) شو نه له دایک بوونم که ما یشمان هه ره له وه بوو .
 نه گه رچی گه ا ده م که بوو ناحیه بوو (هه ره له سه رده مه پاشایه تیدا
) هه ره ها بنکه ی شه شه کوردستان .. له هه مان کاتدا نه وان نه ژان

په گڼه کی گرینگی بازرگانی هه موو کوردستانیش بوو ، بازای کی هه بوو دووچار به قه د ووپه وی خانوو کانی ، له گڼه هه موو نه مان شدا شو نه کی تایبته به هونر به تایبته تی له وووی بایه خدان و به هه ندرتنی ته دا نه بوو ، نه ووی هه بوو له دوو سه هونر مه ندی خه سک که نه اخواهی خه یان خه یان په گڼه یاند بوو ته نه ده په یی .

نه وسا نه مه که مه سک قوتابی قه ناخی ناو ندی بووین هه ستمان به و کرد به تایبته تیش که هه موومان له په کخراوی (په کیته قوتابیانی کوردستان) دا

کارمان ده کرد ، نه و بوو لیژنه په کمان به ناوی (لیژنه یی زمان و نه ده بی کوردی قوتابخانه یی ناو ندی گه له) دامه زرانده .

به داخه و به هه کی که مه سک نه گهر سه سه ای بایه خدان به لایه نه کانی دی و سک نه نامه نووسی و مه سیقا و گهرانی و شان ، له بواری هونری شه و کاریدا سک نه که وت کار کی وامان په بکره شایانی گه نه و به .

زهری په نه چوو بیرمان له به او کورنه ووی گه قار سک کرد و ، نه و بوو گه قاری (به و ووناکی) مان ده رچووانده ، به حوکه نه ووی زهره یی کار کانی گه قار که ، به تایبته ته سه سه رپه رشتی چاپ له چاپخانه یی کوردستان له هه ولهر به من سه سه دردا بوو ، په شتریش له گڼه ده سه په کی قه ناخی ناو ندیدا نه ووی په یی ده گوتره (نه نامه یی دیوار) که زیاتر ده چته و ناو (نه نامه گهری قوتابخانه) چته ند به او کراو په کم به که ششی خه ده رچووانده بوو ، که باسی نه مه شه ده که مه مه سه ستم به مه ته کنیکی کارکردن له وووی دانان و دابه شکردنی بابه ته و و نه و قه بار و شه ووی دانان و به او په کورنی به شایه له مه جه ره به او کراوانده نه زیکه له کارکردن له که لار .

له ره ده ده توانم به مه من له کاری نه نامه نووسی و سه سه روکارم له گڼه که لارده په یدا کرد و ته اده یه قه ره بووی نه و مه په کرد و له قوتابخانه دا بواری فربه وونیان به نه سه سه اندین .

له وسا و زهره به بابه ته نوو سه راو کانی خه مه یا هه براده ران یا خود له ده ره نه کی کته به کانه ده په نام به بر دوو ، نه گه رچی و که پیشانگی تایبته ته تا دوا دوا کانی سه ده یی ابر دوو (1995) که په که مین پیشانگام ته ده کرد و

(1/10/1995) هیه پیشانگام په کم نه کرد به ته و (9) .

لە ووی تەکنیکی کارکردنیش و ، هه‌وڵم داوێ ستایله‌کی تایبەت
 به‌خێم هه‌به‌ ، هه‌وره‌ها هه‌میشه‌ له‌گه‌ژێ وێدا بووم (وێه‌ای
 په‌شکه‌وتنی تەکنیکه‌ی ژیا و به‌رده‌ست بوونی) به‌ ده‌ست کار به‌کەم ، من
 له‌ کارکردن به‌ ده‌ست خێم ئازادتر و کارێکانه‌م سروشتیه‌ر ده‌بینم .
 په‌شموایه‌ کارکردن به‌ ده‌ست ، باوه‌کو به‌ که‌مپوته‌ر و فته‌ته‌شه‌پ
 به‌کرته‌ و زه‌ر جار بواری مه‌ودا په‌دانه‌شی هه‌به‌ ، به‌هه‌م هه‌میشه‌ وام
 دیوه‌ کاری ده‌ستی له‌ گیان په‌دان و دره‌وشانه‌وه‌یدا له‌ په‌شته‌ر به‌ ، له‌
 هه‌مانکاته‌دا کارکردن به‌ ده‌ست :

یه‌که‌م: ئه‌سته‌وه‌ته‌ر و پتر ئه‌حساسات و جه‌په‌نجی که‌لاژیستی په‌وه‌
 دیار ده‌به‌ ، ئه‌گه‌رچی مانده‌ووبوونی زیاتره‌ .
 دووه‌م: ئه‌وه‌ هه‌ند و مه‌ودایانه‌ی ده‌توانه‌ به‌ ده‌ست به‌ کارکه‌ بدره‌
 ، هه‌نده‌ جار به‌ که‌مپوته‌ر نزیکه‌ له‌ مه‌حه‌ ، به‌تایبه‌تی له‌کاته‌
 به‌کاره‌نانه‌ی هه‌نده‌ که‌ره‌سته‌ی وێکه‌ دارو ئاسن و کانه‌زای دی ..
 سه‌یام: زه‌ر جار ئه‌که‌ ده‌که‌وه‌ (هه‌رچه‌نده‌ من ووه‌کو خێم ئه‌م ئه‌زموونه‌م

لښ پيشانگا کا نمدا تا قی نه کړدوو ته و (کلاژکی زیندوو له خودی هڅی نمایشکردندا پشان بدر ، ئم ش به کمپیوتر ناکر . چوارم: له ووی اپاندنی کاردا ، ننگ زیاتر ماندووت بکا ، بام له زر لای نه و پویستی به هند شت ناب ، له ونډی ته زووی کار به کمپیوتر به نمون ، له و حانه تا نډا کلاژیست دتوان له کوډر دیکشدا کار کانی به دست ایی بکا .

ئرموونی من له یکمین پشانگام و تا ششمین پشانگا هڅمووی به دست بوو ، له هیچ کار کمدا وک وتم تکنیک به ردست کانی کمپیوترم به کار نه هڅاو ، من پشانگای یکمم له (1/10/1995) له هڅی سډیر له هاوین هڅواری سلاحدین) نمایش کرد ، به ناوی (پاییزی چاوکان) ئو پشانگای زیاتر له 70 حفتا تابل بوو ، له لومړج کدا بوو شوی ما وړانګری ناوځ له گڼ بوو ، ئو پشانگای و ئو تابل یانې تپیدا نمایش کران م نه فستی ناوایی من بوو شو بوو له گڼ شوی به ئوم دکارانی ځکوژی ، دقکی اشکاوانه تر بوو له دق (باو شک کانی مژوو) ک شانازی پو دکم به و

(یکمین قسیدې به اوکراو بوو ، مایسی 1994 دژی شوی ناوځ پش پشانگا کم له سپکی شډا به اوم کړدبو و) له پشانیشدا له فیستیقای خانی له شاری دهک خو ندم و (10) .

له حقیقتیشدا کلاژ به من ، وک زای نه کی له هات له تاراوګی شیعردا ، هر لږ شوو کړکی ک شکم دستی پکړد:

کم تاساز ، مو شنی م یدان ، ئاگردز . هڅموو ئوانه تارای کیان په نه نرای و! نا م وش دستان بوو ، بام ننگ نه مویستې له حی زیندووی بدم ، ئم ش هڅستی کی به سز کم مر فک دبینی خوولان ووی له مودای ئیستاتیکاو په له پشتر به له ووی هیوا ستراتیژی کانی ژیان به رجست دکن و به شک یکی وختی نه دا .

هڅند جار به ئو دچم وک چن م سیکا و ستران به هڅی هڅست کردنی مر ف به غریبی و ئومدی له دیماهیید تراژیدی ژیان کم تایی په د داه نراو .

هونری نیگارکشانیش ، ئگرم مر فی سډم د رین کانیس مودا ئیستاتیک کانی په لک نه دراب ته و ، له گڼ س رهډانی شارستانی تگ یشوو له و و هم و خوونی نه مری و س رچا ووی گرتوو ، کم له گڼ کار سات یک به دوا ی کم کانی ژیان و تکاران ، کونجک ، به رهډ کی تپدای له نرمترین پلای نه داریدا چک وناهیت بدات .

ئو هونر دونیات ه به ، به ک ششی خت نه به ناتوانی تی بگی و

چەشەى لى وەربگىرى ..

ھەر لىرە وە كەلاز بى من دىوۋەكەى تىرى شىعر بوو لى زەمانەكى ئىفلىجدا ، با لىگە ئوتى ھونەرى نوۋەش بى پەيوەندى نەبوو بى ، بىئام ھەوۋەكە بوو لى ئەوارەى مەژوو و ئۆپەى جوگرافىا بى ناسىنەوۋەى بىھارە سووتاوۋەكان و ئۆزگەرە لى دىستچوۋەكان .. كەساوۋەئەنەكە بوو لى شەختەدا ، تەكنىكى ژيان بوو بىر لىوۋەى تەكنىكى شەوۋەكارىيەتەى پەتەى بىشەك لىو ژيانە بەت ناومان ناوۋە شەوۋەكارى ياخود ھونەرى شەوۋەكارى .

ئەم ھونەرى ئۆنگە لى كوردستاندا بى يەكەمجار شەرىفى كارتەداكردنى بى من بەا بى ، ديارە لى ھونەرى دونيادا نوۋەنىيە ..

نايشارمەوۋە من لى كەلازدا ھەست بى ئازادىيەكى ئەھتەر دەكەم ، ھەست بىو شەتەيەتەى و ھەمانە دەكەم كە پەمەوايە كەم و زەر لى ھەمووماندا ھەيە .. لى كاركردنەشمدا ھەرگىز لايەنى ئىستاتىكى و تەكنىكى كاكردن و ۋانەن و ۋەئەي شەوۋەخوۋەزى لى مەودايەكى ئەھتەرەم بى قوربانى ناوۋەكەكى دروشمئارا و باركەوتوو نەكردوو . لى پەشانگاكانمدا ھەوۋەمداوۋە ۋەتمەى ونكراو لى ناو ژاۋەژاۋى سەردەمدا بەزمەوۋە لى كاتەكدا ھاۋسەنگىمان ۋو لى ئاۋابوون بوو ..

10/2017/ 22

نەژاد عزيز سورمە

نامائە و پەراۋەزە:

(1) ھونەرى سەمەرى گەيشتە ئاستەك تەنانەت لى سەردەمە ھەۋچەرخەكانەشدا ھونەرمەندان لى كارەكانەاندا بى شەوۋەكە لى شەوۋەكان بەى گەئەاونەوۋەتەوۋە .

ئەگەر نموۋەت وىست سەيرى تاقەكەى ھونەرمەند (جەۋاد سەلىم) بەكە لى بەغدا كە بوو بى ئايكەنى شارەكە و ئۆزانە لى TV يەكان دىيەنى ، دەسكردى ھونەرمەندەكى ھەۋچەرخى سەدەى ئابردووۋە (1961-1921) .

سەلىم لىم كارە ناۋازەيدا بى ئاشكرا سوۋدى لى (مەرى لوولەيى) سەمەريەكان وەرگرتووۋە ، ئەۋەى ئەو كىردووۋەتەى لى ۋەى تەكنىكەوۋە چاپى ھەكەندراۋى مەرى لوولەيەى بىئام بى ۋەنەنەكى سەردەمەنە .

(2) گاستەن باشلار- جماليات المكان - چاپى بەغدا 1980 ، بەاۋكراۋەكانى گەقارى (اەقلام) .

(3) سکینځ المشيخص- الكولاج يستعيد قيمة الاشياء فنيا .

بـوانـ:

<http://akherelakhbar.net/%D9%81%D9%86-%D9%88%D8%AB%D9%82%D8%A7%D9%81%D9%87/%D8%A7%D9%84%D9%83%D9%88%D9%84%D8%A7%D8%AC-%D9%81%D9%86-%D9%88%D8%A5%D8%B9%D8%A7%D8%AF%D8%A9-%D8%AA%D8%AF%D9%88%D9%8A%D8%B1>

(4) نوار طه - فن الكولاج - گځځاري (زځځيزفون) ى ئځځلکترځځنى .

(5) جمال القصاص- سترځځعقود من الكولاج ، ئځځژنامځځى (الشرق الاوسط)
ژمارځځى 2/2000/ 4

(6) د. سپاوش قندى - تاريخچځځ کولاز، ئځځژنامځځى - هنرو انديشځځ -
ژمارځځ 214- دووشځځمم 12ى ئابان 1376ى هځځتاوى.

(7) يادداشت د. مورتهازى فرهادى دربارځځ بزرگترین کولاز جيهان در
سیرجان ،

بـوانـ :

<http://mortezafarhadi.ir/archive/557/%D8%A8%D8%A7%D8%BA-%D8%B3%D9%86%DA%AF%DB%8C-%D8%B3%D9%8A%D8%B1%D8%AC%D8%A7%D9%86%D8%9B-%D8%A8%D8%B2%D8%B1%DA%AF%D8%AA%D8%B1%D9%8A%D9%86-%D9%BE%D9%8A%DA%A9%D8%B1%D9%87-%DA%A9%D9%84%D8%A7%DA%98-%D8%A7>

(8) هځځمان سځځچاوى سځځروځځوځځ.

(9) لځځوساوځځ ، واتځځ لځځ 1/10/1995 وځځ تا ئځځستا 6 شځځش پيشانگى
تايبځځتيم کردووځځتځځوځځ و لځځ زځځربځځى شارځځگانى کوردستان نمايش کراوان
، وځځکو هځځولځځر ، سلځځمانى ، دهځځک ، سځځران ، ئاکرځځ ، صلاح
الدين.. تاد.

بځځجگځځ لځځوځش پيشانگى شځځشمم لځځ ئځځنقځځرځځيش لځځ تورکيا نمايش کرد
کځځ بځځ ئامادځځبوونى چځځندان نووسځځر و هونځځرمځځند و پځځرلځځمانتار
بځځوځوځ چوو و لځځ لايځځن نووسځځرى ناودارى تورک دځځستى کورد مامځځستا
(ئيسماعيل پځځشکچى) يځځوځ کرايځځوځ هځځورځځها پځځنج لځځو پځځشانگايانځځ لځځ
دوو توځځى 3 کتځځبدا چاپ و بځځاوکراونځځتځځوځځ.

(10) ئځځوځ فيستيځځفاځځ لځځکاتځځکدا بوو زځځر نځځبوو من و خانځځوادځځکځم ،
ماځځى دايکم ، هځځژارى برام ، ماځځى خوشکم لځځ قوربانينيانى ئځځوځشځځځ
بووين کځځ ئځځوان بځځر شاځځاوى تاځځان و فځځرهود و پځځراگځځندځځي کځځوتن و
منيش کتځځبخانځځکځم کځځ خځځى لځځ نزيک 8 هځځشت هځځزار کتځځب و ديکځځمننتى

ژنامگري کوردی ددا وای چندين سيایي ئامادکراو ب چاپ
ل پش ه مووشيانو (داستانی گگامش) ک س سا ب و رگوان
و پراو نر ب نووسینو
پی خریک بووم تیا چوون .